

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ: ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей
XVII наукової конференції
з міжнародною участю

2 лютого 2018 року

Харків 2018

УДК 81 (082)

ББК 81я43

К 22

Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 1 від 19 січня 2018 р.)

Організаційний комітет конференції:

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова)

Н.А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови)

І.С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор

В.О. Самохіна, доктор філологічних наук, професор

В.П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент

О.В. Ребрій, доктор філологічних наук, доцент

С.К. Криворучко, доктор філологічних наук, професор

О.О. Чорновол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент

С.А. Віротченко, кандидат філологічних наук, доцент

П.Т. Гусєва, кандидат філологічних наук, доцент

С.Г. Мащенко, доцент

В.С. Барило, А.С. Медведенко, А.О. Пірог (секретарі)

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

факультет іноземних мов, тел. (057) 707-53-43

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація. : Тези доповідей
К 22 XVII наукової конференції з міжнародною участю. – Х. : ХНУ імені
В.Н. Каразіна, 2018. – 197 с.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної
філології, методики викладання іноземних мов, перекладу, міжкультурної
комунікації, літературознавства.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів
філологічних спеціальностей.

УДК 81 (082)

ББК 81я43

ISBN 978-966-285-458-9

© Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2018

© І.М. Дончик, макет обкладинки, 2018

ОПОСЕРЕДКОВАНИЙ ПЕРЕКЛАД В УКРАЇНІ В 1920 – 1930-І РОКИ

Кальниченко О.А., Кальниченко Н.М. (Харків)

Останнім часом коло інтересів перекладознавців істотно розширилося, включивши розгляд таких явищ як паратексти перекладів, як псевдо-переклади, як авто-переклади, як опосередковані переклади (або інакше, переклади з мови-посередника, естафетні переклади, «непрямі переклади»), які раніше не бралися до уваги. І якщо опосередкований усний переклад (ОУП) є практикою, що часто використовується для мов з обмеженим поширенням, особливо на багатомовних конференціях у країнах, де більшість перекладачів працюють тільки з двома мовами (так, ОУП був також стандартною практикою в країнах колишнього Варшавського договору, де російська мова виконувала функцію посередника), у зв'язку з чим привернула останнім часом широку увагу дослідників усного перекладу і стала включатися до програм підготовки синхроністів, то дослідження опосередкованого письмового перекладу, зокрема художньої літератури, все ще привертає мало уваги дослідників, попри свій вагомий потенціал як об'єкту перекладознавчих розвідок. Зауважимо, що практика опосередкованого перекладу зустрічається в історії перекладу надзвичайно часто, а в певні моменти та в певних сферах була панівною. І йдеться не лише про біблійні переклади чи переклади арабською грецьких філософських та наукових текстів за сирійського посередництва в Арабському халіфаті, а потім тих же арабських текстів латиною в Іспанії XII ст., а потім з латини на мови народів Європи. Перекладацькі норми та престижність французької культури й мови у XVIII диктували вибір французького перекладу як оригіналу при перекладі творів Шекспіра та Сервантеса німецькою чи російською. І перехід протягом XVIII сторіччя від опосередкованого перекладу до прямого в Німеччині не обумовлювався зростанням мовної компетенції перекладачів, а зміною літературних моделей та перекладацьких норм.

Вибір чужомовного тексту для перекладу залежить від цінностей цільової культури. Суттю ідеологічного втручання у випадку перекладу є те, що вибори (що залишити, що додати, які в точності слова вибрати і як їх розставити), які здійснюються в процесі перекладу (не тільки перекладачем, а й усіма тими, хто втягнений у його видання), потенційно визначаються ідеологічно обумовленими стратегіями, які визначаються тими, хто має владу, а перекладацькі стратегії, у свою чергу, визначаються нормами. Так, прелімінарні (попередні) норми, які не є сталими, визначають загальну політику перекладу (вибір типів і жанрів джерельних текстів для перекладу чи заборона на їхній переклад, вибір окремих джерельних текстів, авторів,

мов тощо) і допустимість опосередкованого перекладу (терпимість/ нетерпимість до перекладу з тексту посередника, а не з першоджерела).

Наше дослідження показало, що на кінець 1920-их років в Україні практика опосередкованого перекладу з основних європейських мов розглядалася як ненормативна (скажімо, переклад «Декамерона» з французького посередника оцінювався негативно (див. рецензію Г. Майфета у 1929 році)), а з середини 1930 -х до середини 1950-х така норма допускала переклади з мови-посередника (російської) (наприклад, Сервантесового «Дон-Кіхот» в пер. В. Козаченка та Є. Кротевича) і навіть диктувала обов'язковість перекладів творів в суспільних науках (напр., Карла Маркса) з ідеологічно вивірених текстів-посередників російською мовою, а не з першотворів. Якщо у 1920-і роки опосередковані переклади зустрічаються нечасто (наприклад, повість калмицького письменника Антона Амур-Санана «Мудрешків син» у перекладі з російської П. Дроздова, повість «Завойовники Америки» шведа Свена Гедіна у перекладі Освальда Бургардта з німецького посередника, два оповідання голландського письменника Мультиатулі у перекладі Прохора Воронина (Олекси Варавви) з російського джерела, повість «Справжня історія А-К'ю» китайського письменника Лу Сіня в перекладі Валер'яна Підмогильного з французької мови), то в 1930-х – 1950-х така практика отримала законний статус у чисельних перекладах з підрядників та з російської мови, і не лише творів з літератур народів СРСР.

ОСОБЕННОСТИ ОБЪЕКТИВАЦИИ ОЦЕНКИ КОНЦЕПТА ПРЕСТУПЛЕНИЕ

Калюжная А.Б. (Харьков)

Эмоционально-оценочная лексика отражает национальное мировоззрение, системы ценностей, стереотипы общества в языковой картине социума. Оценочные стереотипы опираются на объективные и субъективные факторы оценки и включают как собственные свойства предметов, образующие стандартные наборы признаков, так и стереотипные представления о месте объекта в ценностной картине мира. Характер стереотипа зависит также и от объекта оценки и отражается в семантике соответствующих обозначений [2, с. 50]. Лексемы, денотаты которых имеют свойства, входящие в ценностную картину мира людей, вызывают устойчивые единообразные оценки и эмоции, например, *вор, преступник, убийца, мошенничать, предавать, герой, мастер, вежливый, красивый, умный, грубый* и пр. В данном случае оценочное значение базируется на дескриптивных признаках денотатов, которые имеют определенную ценностную значимость для человека [3, с. 56].

Дужик Н.С. МОВНА СТРАТЕГІЯ ТАКТОВНОСТІ У ДІЛОВОМУ СПІЛКУВАННІ (на прикладі англомовних джерел)	48
Єнікєєв Д.С. ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛОМОВНИХ ПРИЗВИСК ДОНАЛЬДА ТРАМПА	50
Єфименко В.А. ІНТЕРМОДАЛЬНА КОГЕЗІЯ В ЦИФРОВИХ КАЗКОВИХ НАРАТИВАХ	51
Івахненко А.О. ПЕРЕКЛАД ЛІТЕРАТУРИ ПОСТМОДЕРНУ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ (на прикладі творів Чака Паланіка)	53
Івченко Н.С. КОМІЧНА ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ОНІМА	54
Ізотова Л.І., Касьянова В.Г. ОПТИМІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ У СТУДЕНТІВ ФІНАНСОВО-ОБЛІКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	56
Кабірі М.Х. ОЦІННА МОВЛЕННЄВА СТРАТЕГІЯ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ	58
Кальниченко О.А., Зарубіна З.В. ВПЛИВ ІДЕОЛОГІЇ НА ПЕРЕКЛАД (на прикладі російських та українських перекладів Роберта Бернза)	59
Кальниченко О.А., Кальниченко Н.М. ОПОСЕРЕДКОВАНІЙ ПЕРЕКЛАД В УКРАЇНІ В 1920 – 1930-І РОКИ	61
Калюжная А.Б. ОСОБЕННОСТИ ОБЪЕКТИВАЦИИ ОЦЕНКИ КОНЦЕПТА <i>ПРЕСТУПЛЕНИЕ</i>	62